

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298-70-33

Голові правління
Пенсійного фонду України
Євгенію КАПНУСУ

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про
Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України та Законом України від 23.12.1997 № 776/97-ВР «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

До мене як до Уповноваженого надходять численні звернення заявників щодо неналежного виконання Пенсійним фондом України обов'язку з перерахунку пенсій, особам звільненим з військової служби та щодо обмеження максимального розміру пенсії.

У рамках реалізації зазначених вище норм законодавства України, мною проведено перевірку стану додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина, зокрема за зверненням [redacted], що зареєстроване в системі електронного документообігу Секретаріату Уповноваженого Megapolis.DocNet за № [redacted] від [redacted], щодо невиконання рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 31.05.2022 в справі [redacted].

Зі змісту звернення вбачається, що вищевказаним рішенням суду:

1. Визнано протиправною бездіяльність Головного управління Пенсійного фонду України в місті Києві щодо непроведення перерахунку та виплати пенсії [redacted] з [redacted], на підставі довідки Департаменту персоналу Міністерства внутрішніх справ України № [redacted] від [redacted], виданої станом на 05.03.2019, відповідно до вимог статей 43 і 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 09.04.1992 № 2262-ХІІ та положень постанови Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення військовослужбовців,

осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 30.08.2017 № 704.

2. Зобов'язано Головне управління Пенсійного фонду України в місті Києві (адреса: 04053, місто Київ, вулиця Бульварно-Кудрявська, будинок 16, код ЄДРПОУ 42098368) перерахувати та виплачувати з 01.04.2019 пенсію . на підставі довідки Департаменту персоналу Міністерства внутрішніх справ України № від 01.07.2021, виданої станом на 05.03.2019, відповідно до вимог статей 43 і 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 09.04.1992 № 2262-ХІІ та положень постанови Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпеченні військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 30.08.2017 № 704, та здійснити виплату різниці між максимально нарахованим та фактично виплаченим розміром з 01.04.2019 по день проведення перерахунку.

Однак, станом на даний момент, рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 31.05.2022 в справі № фактично залишається невиконаним.

Зі змісту звернення вбачається, що останній є пенсіонером МВС України та перебуває на обліку в Головному управлінні Пенсійного фонду України в місті Києві.

18.10.2010 згідно з наказом № о/с «По особовому складу ГУ ВВ МВС України» . було звільнено з ВВ МВС України в запас.

З грудня 2010 року . отримує пенсію згідно із Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб».

Зі змісту звернення вбачається, що пенсію було встановлено в розмірі 90% від належної суми грошового забезпечення.

Крім того, як повідомляє заявник, коефіцієнт 90% був використаний Пенсійним фондом України при здійсненні перерахунку пенсії останньому від 01.04.2011 та 01.01.2012 року.

Надалі, Департаментом персоналу організації освітньої та наукової діяльності МВС України 26.03.2018 за № до Головного управління Пенсійного фонду України в місті Києві було надано довідку про розмір грошового забезпечення, що враховується для перерахунку пенсії, згідно з якою розмір посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням, відсоткової надбавки за вислугу років за відповідною посадою, за нормами, чинними на 01.03.2018, становить 14 700, 00 грн.

Однак, як повідомляє заявник, Головним управлінням Пенсійного фонду України в м. Києві протиправно обмежено перерахунок пенсії на рівні 70%, що складало 10 290, 00 грн.

З моменту набуття права на отримання пенсії, з 03.12.2010 та до 01.01.2018, коефіцієнт від суми грошового забезпечення складав саме 90%.

У зв'язку з вищевказаним, звернувся до Окружного адміністративного суду міста Києва, який рішенням від 31.05.2022 в справі № , задовольнив позовні вимоги останнього.

Водночас, як повідомляє заявник, після отримання рішення суду, розмір пенсії, який був перерахований та виплачений останньому, обмежувався на рівні десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність.

Перерахунок пенсії було здійснено все ж із застосуванням коефіцієнту на рівні 70% грошового забезпечення.

З метою з'ясування позиції уповноваженого органу та задля поновлення права на належний рівень пенсійного забезпечення, мною було направлено листа до Пенсійного фонду України від 06.03.2023 № (копія додається).

У відповідь листом від 22.03.2023 № Пенсійний фонд України поінформував про те, що одержує пенсію за вислугу років відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб».

З 01.05.2014 Законом України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» було внесено зміни до статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб», яким передбачено, що максимальний розмір пенсії за вислугу років не може перевищувати 70% відповідних сум грошового забезпечення.

Щодо невиконання рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 31.05.2022 в справі № , Пенсійним фондом України повідомлялось, що Головним управлінням ПФУ у м. Києві з 01.04.2019 проведено перерахунок пенсії на підставі довідки про грошове забезпечення від 01.07.2021 № , виданої Департаментом персоналу Міністерства внутрішніх справ України та нараховано доплату пенсії за період з 01.04.2019 по 30.11.2022.

Окремо було повідомлено про те, що при розгляді справи № , питання обчислення (застосування відсоткового розміру від грошового забезпечення) судом не досліджувалось. У випадку ж, коли судом не визначено порядку проведення перерахунку пенсії, застосовуються норми законодавства, чинні на дату, з якої судом зобов'язано здійснити відповідний перерахунок.

Проаналізувавши зміст відповіді Пенсійного фонду України та фактичні обставини справи , мною вбачається наявність порушення права останнього на належний рівень пенсійного забезпечення, правове обґрунтування щодо чого зазначено надалі.

Зауважую, що аналогічна ситуація щодо перерахунку пенсії простежується у зверненні громадянина , яке надійшло до мене 21.02.2023 та зареєстроване в системі електронного

документообігу Секретаріату Уповноваженого Megapolis.DocNet за №

У вказаному зверненні заявник повідомляє, що він є військовим пенсіонером, генерал-майором запасу, ветераном військової служби, право на належний рівень пенсійного забезпечення якого, порушується протиправними діями Головного управління ПФУ у м. Києві. (копія звернення додається).

Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 29.07.2019 в справі № позовні вимоги Венгера В.С. задоволено в повному обсязі та, зокрема:

1. Визнано протиправними дії Головного управління Пенсійного фонду України в м. Києві (04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 16, код ЄДРПОУ 42098368) щодо зменшення відсоткового значення розміру пенсії з 90% на 70% сум грошового забезпечення.

2. Зобов'язано Головне управління Пенсійного фонду України в м. Києві (04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 16, код ЄДРПОУ 42098368) здійснити з 20.02.2019 перерахунок пенсії відповідно до статті 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», у порядку і розмірах визначених постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 103 «Про перерахунок пенсії особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим особам», виходячи з відсоткового значення розміру пенсії 90% сум грошового забезпечення, та здійснити виплату з урахуванням виплачених сум.

Вищевказане рішення суду набрало законної сили 08.10.2019 року.

Водночас, як і в ситуації зі зверненням, за словами, Головним управлінням ПФУ у м. Києві здійснюється перерахунок його пенсії із застосуванням коефіцієнту в розмірі 70% від суми грошового забезпечення.

Заявник повідомляє, що в справі № Окружний адміністративний суд міста Києва зазначив про те, що в рішенні від 04.02.2019 у зразковій справі № Верховний Суд дійшов висновку, що при перерахунку пенсії з 01.01.2018, відповідно до статті 63 Закону № 2262-ХІІ, на підставі постанови Кабінету Міністрів України № 103, відсутні підстави для застосування механізму нового обчислення пенсії із застосуванням норм частини другої статті 13 Закону № 2262-ХІІ, яка застосовується саме при призначенні пенсії.

Тому при перерахунку пенсії змінною величиною є лише розмір грошового забезпечення, натомість відсоткове значення розміру основної пенсії, яке обчислювалось при її призначенні відповідно до наявної у позивача вислуги років, є незмінним.

З метою поновлення порушеного права заявника, мною було направлено листа до Пенсійного фонду України від 03.03.2023 за №, у якому зазначалось про недопущення порушення принципу

обов'язковості виконання судового рішення, визначеного статтею 129¹ Конституції України та акцентувалась увага на вжитті заходів реагування, спрямованих на належне виконання рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 29.07.2019 в справі № , саме шляхом здійснення перерахування пенсії без зменшення основного розміру пенсії з 90% до 70% відповідних сум грошового забезпечення при здійсненні її перерахунку.

У відповідь на вищевказане, листом від 22.03.2023 за № Пенсійний фонд України повідомив про те, що на виконання рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 29.07.2019 в справах № та № , Головним управлінням Пенсійного фонду України в м. Києві проведено перерахунок пенсії , виходячи з розміру 90 % суми грошового забезпечення, визначеного станом на 01.03.2018.

Виплатою пенсії в перерахованому розмірі заявника було забезпечено з жовтня 2019 року. Доплату пенсії, нараховану на виконання рішення суду в справі № , виплачено в грудні 2019 року та в травні 2021 року.

Надалі, рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 22.02.2022 в справі № , зобов'язано Головне управління Пенсійного фонду України в м. Києві провести перерахунок пенсії з 01.04.2019 на підставі довідки про грошове забезпечення, виданої Київським міським територіальним центром комплектування та соціальної підтримки, станом на 05.03.2019.

При розгляді справи № питання обчислення пенсії (застосування відсоткового розміру від грошового забезпечення) судом не досліджувалося.

У випадку, коли судом не визначено порядку проведення перерахунку пенсії, застосовуються норми законодавства, чинні на дату, з якої судом зобов'язано здійснити такий перерахунок.

З урахуванням зазначеного, Головним управлінням ПФУ у м. Києві, на виконання рішення суду в справі № , проведено перерахунок пенсії , згідно з нормами чинного законодавства.

Виплатою пенсії в перерахованому розмірі заявника забезпечено з листопада 2022 року.

Рішення суду, ухвалені на користь , виконані Головним управлінням ПФУ у м. Києві в межах повноважень та відповідно до покладених зобов'язань.

Фактично ж, відповідь надана Пенсійним фондом України в листі від 22.03.2023 за № за зверненням , є аналогічною до відповіді, наданої за зверненням

Як вже було зазначено мною вище, проаналізувавши відповіді Пенсійного фонду України за зверненнями вищевказаних заявників, мною вбачаються системні факти порушення прав людини, а саме на належний рівень

пенсійного забезпечення та дотично на гарантування державою права на виконання судового рішення.

Так, дійсно, суспільні відносини в сфері пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, врегульовані Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб» від 09.04.1992 року № 2262-ХІІ (далі – Закон).

Відповідно до частини 4 статті 63 Закону, усі призначені за цим Законом пенсії, підлягають перерахунку у зв'язку з підвищенням грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, на умовах, у порядку та розмірах, передбачених Кабінетом Міністрів України. У разі, якщо внаслідок перерахунку пенсій, передбаченого цією частиною, розміри пенсій звільненим із служби військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, є нижчими, зберігаються розміри раніше призначених пенсій.

Зауважую, що пунктом 1 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.02.2008 за № 45, пенсії, призначені відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», у зв'язку із підвищенням грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію згідно із Законом, перераховуються на умовах та в розмірах, передбачених Кабінетом Міністрів України.

Пунктом 1 постанови Кабінету Міністрів України «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» від 21.02.2018 за № 103 постановлено перерахувати пенсії, призначені згідно із Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», до 01.03.2018 (крім пенсій, призначених згідно із Законом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ (міліції) та поліцейським), з урахуванням розміру окладу за посадою, військовим (спеціальним) званням, відсоткової надбавки за вислугу років за відповідною або аналогічною посадою, яку особа займала на дату звільнення із служби (на дату відрядження для роботи до органів державної влади, органів місцевого самоврядування або до сформованих ними органів, на підприємства, в установи, організації, вищі навчальні заклади), що визначені станом на 01.03.2018, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 за № 704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб».

Відповідно до статті 13 Закону № 2262-ХІІ, пенсії за вислугу років призначаються у таких розмірах: особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби

за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають вислугу 20 років і більше (пункт «а» статті 12): за вислугу 20 років - 50 процентів, а звільненим у відставку за віком або за станом здоров'я - 55 процентів відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43); за кожний рік вислуги понад 20 років - 3 проценти відповідних сум грошового забезпечення.

Загальний розмір пенсії, обчислений відповідно до цієї статті, не повинен перевищувати 90 процентів відповідних сум грошового забезпечення, а особам, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і віднесені до категорії 1, - 100 процентів, до категорії 2 - 95 процентів.

Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 08.07.2011 № 3668-VI, який набрав чинності 01.10.2011, внесено зміни до частини 2 статті 13 Закону № 2262-XII, яким встановлено, що максимальний розмір пенсії, обчислений відповідно до цієї статті, не повинен перевищувати 80 процентів відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43), а особам, які під час проходження служби брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і віднесені, в установленому законом порядку, до категорії 1, - 100 процентів, до категорії 2, - 95 процентів.

Таким чином, з 01.10.2011 положення частини 2 статті 13 Закону № 2262-XII щодо визначення граничного розміру пенсії за вислугу років 90 % відповідних сум грошового забезпечення втратили чинність у зв'язку з внесенням змін до редакції цієї статті Законом № 3668-VI.

Надалі, відповідно до Закону України від 27.03.2014 за №1166-VII «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання України», який набрав чинності 01.04.2014, були внесені зміни до частини другої статті 13 Закону № 2262-XII, де число «80» замінили на число «70» (максимальний розмір пенсії).

Разом з тим, звертаю Вашу увагу, що із системного аналізу вказаних вимог законодавства, слід прийти до висновку, що положення статті 13 Закону № 2262-XII, якими встановлено розмір пенсії виходячи з 70 % від грошового забезпечення, можуть застосовуватись лише до правовідносин, що виникли після 01.04.2014, тобто після набрання ними чинності, та стосуються питань саме призначення пенсії, а не її перерахунку.

Принагідно зауважую, що відповідно до статті 22 Конституції України, закріплені нею права і свободи не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законодавчих актів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Конституційний Суд України неодноразово розглядав питання, пов'язані з реалізацією права на соціальний захист, і сформулював правову позицію, згідно з якою Конституція України виокремлює певні категорії громадян України, що потребують додаткових гарантій соціального захисту з боку держави. До них, зокрема, належать громадяни, які відповідно до статті 17

Конституції України, перебувають на службі у військових формуваннях та правоохоронних органах держави, забезпечуючи суверенітет і територіальну цілісність України, її економічну та інформаційну безпеку, а саме - у Збройних Силах України, органах Служби безпеки України, міліції, прокуратури, охорони державного кордону України, податкової міліції, Управління державної охорони України, державної пожежної охорони, Державного департаменту України з питань виконання покарань тощо (рішення Конституційного Суду України від 06.07.1999 № 8-рп/99 у справі щодо права на пільги та від 20.03.2002 № 5-рп/2002 в справі щодо пільг, компенсацій і гарантій).

У зазначених рішеннях Конституційний Суд України вказав, що необхідність додаткових гарантій соціальної захищеності цієї категорії громадян, як під час проходження служби, так і після її закінчення, зумовлена насамперед тим, що служба у Збройних Силах України, інших військових формуваннях та правоохоронних органах держави, пов'язана з ризиком для життя і здоров'я, підвищеними вимогами до дисципліни, професійної придатності, фахових, фізичних, вольових та інших якостей. Це повинно компенсуватися наявністю підвищених гарантій соціальної захищеності, тобто комплексу організаційно-правових економічних заходів, спрямованих на забезпечення добробуту саме цієї категорії громадян як під час проходження служби, так і після її закінчення (рішення № 5-рп/2002).

Виходячи з вищевикладеного, у рішеннях Конституційного Суду України розуміння сутності соціальних гарантій працівників правоохоронних органів, зміст та обсяг досягнутих ними соціальних гарантій не може бути звужено шляхом внесення змін до законодавства, а правовідносини щодо їхнього пенсійного забезпечення виникають на момент звернення за призначенням пенсії.

Аналогічна позиція міститься у постанові Верховного Суду України від 10.12.2013 в справі № 21-420a13 та в постанові від 24.04.2018 в справі № 686/12623/17 (провадження № К/9901/849/17).

Крім того, у рішенні від 04.02.2019 в зразковій справі № 240/5401/18, Верховний Суд дійшов висновку, що при перерахунку пенсії з 01.01.2018, відповідно до статті 63 Закону № 2262-XII, на підставі постанови Кабінету Міністрів України № 103, відсутні підстави для застосування механізму нового обчислення пенсії із застосуванням норм частини другої статті 13 Закону № 2262-XII, яка застосовується саме при призначенні пенсії. Тому при перерахунку пенсії змінною величиною є лише розмір грошового забезпечення, натомість відсоткове значення розміру основної пенсії, яке обчислювалось при її призначенні відповідно до наявної у позивача вислуги років, є незмінним.

Водночас, мною вбачається, що Пенсійним фондом України, неправомірно здійснюється перерахунок пенсій осіб, звільнених з військової служби без врахування вищевказаних положень чинного законодавства України, з якого можна зробити наступний висновок:

1. По-перше, коефіцієнт у розмірі не більше 70% відповідного грошового забезпечення застосовується виключно до осіб, пенсія яким призначена після 01.04.2014, тобто після набрання чинності Закону України від 27.03.2014 за №1166-VII «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання України».

2. По-друге, положення вищевказаного Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання України», щодо застосування коефіцієнту в розмірі не більше 70% відповідного грошового забезпечення, стосуються питання призначення пенсії, а не її перерахунку, що підтверджено вищенаведеною судовою практикою Верховного Суду.

Зауважую, що відповідно до частини 5 статті 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», висновки щодо застосування норм права, викладені в постановках Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

З огляду на вищевказане, наразі, можна констатувати, що своїми діями Пенсійний фонд України, стосовно осіб, пенсія яким призначена до 01.04.2014 року, порушує статтю 58 Конституції України, у якій закріплено що, закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Крім того, окрему категорію порушень, якій вчиняються Пенсійним фондом України, становить обмеження граничного розміру пенсій особам, звільненим з військової служби.

Як вже було зазначено вище, мною встановлено, що наразі Пенсійний фонд України здійснює виплату пенсій з обмеженням на рівні десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність.

З приводу вищевказаного звертаю Вашу увагу на наступне правове обґрунтування неправомірності таких дій.

Стаття 10 Закону № 2262-XII передбачає, що призначення і виплата пенсій, зокрема, особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом здійснюються органами Пенсійного фонду України.

Відповідно до частини 3 статті 43 Закону № 2262-XII пенсії особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, та членам їх сімей обчислюються з розміру грошового забезпечення, враховуючи відповідні оклади за посадою, військовим (спеціальним) званням, процентну надбавку за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії в розмірах, установлених законодавством, з якого було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1

січня 2011 року - страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Отже, військовим пенсіонерам, з числа осіб офіцерського складу, пенсійний фонд повинен був обчислити та призначити пенсію з розміру грошового забезпечення, враховуючи відповідні оклади за посадою, військовим (спеціальним) званням, процентну надбавку за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії.

Частиною 7 статті 43 Закону № 2262-ХІІ (в чинній редакції) встановлено, що максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною), призначених (перерахованих) відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність.

Проте, рішенням Конституційного Суду України від 20.12.2016 № 7-рп/2016 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень другого речення частини сьомої статті 43, першого речення частини першої статті 54 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 09.04.1992 № 2262-ХІІ зі змінами, а саме: частини сьомої статті 43, згідно з якими максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність.

Водночас, у вказаному рішенні, Конституційний Суд України стверджує, що обмеження максимального розміру пенсії та призупинення виплати призначеної пенсії особам, яким право на пенсійне забезпечення встановлене Законом № 2262, порушує суть конституційних гарантій щодо безумовного забезпечення соціального захисту осіб, передбачених частиною п'ятою статті 17 Конституції України, які зобов'язані захищати суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність України.

Відповідно до статті 151² Конституції України рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими та остаточними. Обов'язок виконання рішення Конституційного Суду України є вимогою Конституції України, яка має найвищу юридичну силу щодо всіх інших

нормативно-правових актів (пункти 3, 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 14.12.2000 року № 15-рп/2000 в справі про порядок виконання рішень Конституційного Суду України). Це виключає можливість органу державної влади, у тому числі парламенту, органу місцевого самоврядування, їх посадових осіб відтворювати положення правових актів, визнаних Конституційним Судом України неконституційними, крім випадків, коли положення Конституції України, через невідповідність яким певний акт (його окремі положення) було визнано неконституційним, у подальшому змінені в порядку, передбаченому розділом XIII Основного Закону України.

Конституційний Суд України в пункті 7 Рішення № 4-рп/2016 від 08.06.2016 року вже висловлював правову позицію, якою зауважив, що закони, інші правові акти або їх окремі положення, визнані неконституційними, не можуть бути прийняті в аналогічній редакції, оскільки рішення Конституційного Суду України є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені. Повторне запровадження правового регулювання, яке Конституційний Суд України визнав неконституційним, дає підстави стверджувати про порушення конституційних приписів, згідно з якими закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Відповідно до частини другої статті 152 Конституції України, закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

З огляду на те, що положення частини сьомої статті 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» визнано Конституційним Судом України неконституційним, воно втратило чинність з дня ухвалення такого рішення, а саме з 20.12.2016.

Таким чином, станом на даний момент, обмеження граничного розміру пенсій особам, зокрема особам, звільненим з військової служби на рівні десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність визнано неконституційним, а тому, відповіді дії Пенсійного фонду України, спрямовані на зазначене обмеження, є неправомірними.

Зауважую, що відповідно до статті 19 Конституції України, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Безпосередньо моя діяльність як Уповноваженого врегульована Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (далі – Закон).

Згідно з положенням статті 1 вищевказаного Закону, парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі здійснює Уповноважений, який у своїй діяльності керується

Конституцією України, законами України, чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Відповідно до статті 3 вищевказаного Закону, метою парламентського контролю, який здійснює Уповноважений, є захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України та, зокрема запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню.

Згідно з положенням статті 15 Закону, актами реагування Уповноваженого щодо порушень положень Конституції України, законів України, міжнародних договорів України стосовно прав і свобод людини і громадянина є конституційне подання Уповноваженого та подання Уповноваженого до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб.

Подання Уповноваженого - акт, який вноситься Уповноваженим до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадовим і службовим особам для вжиття відповідних заходів у місячний строк щодо усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина.

Виявлені мною порушення Пенсійного фонду України безпосередньо впливають на додержання прав і свобод людини і громадянина, закріплених у Конституції України та в Законі України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених неправомірними діями Пенсійного фонду України і недопущення їх у подальшому, керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України від 23.12.1997 № 776/97-ВР «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ :

1. Розглянути зазначене подання Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

2. Вжити заходів щодо поновлення права громадянина України на належний рівень пенсійного забезпечення, у розрізі виконання рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 31.05.2022 в справі № [] із врахуванням правових висновків та обґрунтування щодо застосування максимальних розмірів коефіцієнтів відповідного грошового забезпечення при здійсненні перерахунку пенсії.

3. Вжити заходів щодо поновлення права громадянина України на належний рівень пенсійного забезпечення, у розрізі виконання рішення Окружного адміністративного суду міста Києва

від 22.02.2022 в справі № _____ із врахуванням правових висновків та обґрунтування щодо застосування максимальних розмірів коефіцієнтів відповідного грошового забезпечення при здійсненні перерахунку пенсії.

4. Вжити заходів щодо доведення до відома працівників Пенсійного фонду України та територіальних органів Пенсійного фонду України правових висновків Рішення Конституційного Суду України від 20.12.2016 № 7-рп/2016 щодо неконституційності обмеження максимального розміру пенсій осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

5. Вжити заходів щодо доведення до відома працівників Пенсійного фонду України та територіальних органів Пенсійного фонду України неправомірності застосування до осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» максимального розміру коефіцієнту – 70 % від розміру відповідного грошового забезпечення та зокрема, вжити заходів щодо ознайомлення вказаних працівників з релевантною судовою практикою, викладеною у вказаному поданні.

6. Здійснити відповідне інформаційно-аналітичне забезпечення Пенсійного фонду України щодо недопустимості порушення прав осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» на належний рівень пенсійного забезпечення.

7. Про результати розгляду подання та вжиті заходи, прошу повідомити мене в місячний строк, а також щомісяця інформувати про подальше усунення недоліків до повного виконання вимог цього подання.

**З повагою
Уповноважений**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Микола Коломієць (044) 298-70-69

